

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning
år 1850.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till åtlydnad af föreskriften i Kongl. Maj:ts för Commerce-Collegium nådigst utfärdade Instruction af den 23 April 1834, får Collegium, med ledning af de från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Rikets Län och öfrige vederbörande till Collegium inkomna statistiska uppgifter rörande inhemska Fabrikerne och Manufacturerne samt Husslöjderne och Handtverkerierne för år 1850, till Eders Kongl. Maj:t härmed i underdånighet afgifva berättelse om förhållandet med samma näringar under nämnde år.

För att lemna en allmän öfversigt af *Fabrikernes och Manufacturernes* ställning under det år, ifrågavarande berättelse omfattar, samt tillika bereda en jämförelse emellan dåvarande förhållanden och dem, hvilka i enahanda afseende ägde rum så väl nästföregångna året som år 1840, har Collegium låtit upprätta i underdånighet bilagde Tabell Litt. A., upptagande för hvardera af åren 1840, 1849 och 1850 antalet af fabriker samt den dervid sysselsatte arbetarepersonal, tillverkningarnes värde, äfvensom kvantiteten och slagen af de hufvudsakligaste fabriksvaror. Efter

INLEDNING

TILL

Commerce-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med fabriker, manufakturer och handtverkerier i riket. – Stockholm : J. Hörberg, 1832-1858.

Täckningsår: 1830-1857.

Innehåller en årlig förteckning över patent (motsv.) åren 1830-1834. Patent benämndes Privilegia exclusiva fram till 1834 då den svenska patentlagen kom.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. D, Fabriker och manufakturer.

Kommerskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1859-1912.

Täckningsår: 1858-1910.

Innehåller en årlig förteckning över patent åren 1858-1884. År 1885 inrättades det första svenska patentverket, Kongliga Patentbyrån, vilken övertog registrering av patent.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 6: Tab. 5. Fabrikernas tillverkningsvärde 1836-1895.

Kommerkollegii underdåniga berättelse om fabrikernas och manufakturernas ställning år 1850.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

**Commerce-Collegii underdåniga Berättelse
om Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1850**

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
Inledning.....	1.
1:o Klädesfabrikerne.....	2.
Etoffs-tillverkningen.....	4.
2:o Bomulls- och Linneväfnads-fabrikerne.....	4.
3:o Mekaniska Bomulls-spinnerierne.....	5.
4:o Segel- och Tältduks-fabrikerne.....	6.
5:o Sidenfabrikerne.....	7.
6:o Bandfabrikerne.....	8.
7:o Cattunstryckerierne.....	8.
8:o Färgerierne.....	9.
9:o Socker-raffineringsverken.....	9.
10:o Tobaks- och Snusfabrikerne.....	10.
11:o Läderfabrikerne.....	11.
Saffian.....	11.
12:o Fabrikerne för åstadkommande af Glas.....	12.
13:o Fabrikerne för åstadkommande af papper.....	12.
14:o Oljeslagerierne.....	13.
15:o Fabrikerne för tillverkning af Porcelaine.....	14.
16:o Såpsjuderierne.....	14.
17:o Fabrikerne för åstadkommande af mekanisk redskap.....	14.
18:o Porterfabrikationen.....	15.
Övrig Tillverkning.....	15.
Hus-slöjderne.....	16.
Handtverkerierne.....	18.

Sammandrag för År 1850

	Sid.
Lit. A. Jemförelse-Sammandrag för åren 1840, 1849 och 1850.....	21.
General-Sammandrag öfver de vid Fabrikerne och Manufakturerna befintliga Stolar och Arbetare samt tillverkningsvärde för åren 1840, 1849 och 1850.....	22-23.
Vid Fabrikerne har under loppet af åren 1840, 1849 och 1850 blifvit tillverkad.....	24-26.
Litt. B. Förteckning å de Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium utfärdade år 1850.....	27-31.
Lit. C. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver Handverkare med deras Gesäller, Lärlingar och andre Arbetare år 1850.....	32-37.
Litt. D. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade år 1850.....	38-42.
Litt. E. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter, Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet blifvit taxerade år 1850.....	43.

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning
år 1850.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till åtlydnad af föreskriften i Kongl. Maj:ts för Commerce-Collegium nådigst utfärdade Instruction af den 23 April 1834, får Collegium, med ledning af de från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Rikets Län och öfrige vederbörande till Collegium inkomna statistiska uppgifter rörande inhemska Fabrikerne och Manufacturerne samt Husslöjderne och Handtverkerierne för år 1850, till Eders Kongl. Maj:t härmed i underdånighet afgifva berättelse om förhållandet med samma näringar under nämnde år.

För att lemna en allmän öfversigt af *Fabrikernes och Manufacturernes* ställning under det år, ifrågavarande berättelse omfattar, samt tillika bereda en jämförelse emellan dåvarande förhållanden och dem, hvilka i enahanda afseende ägde rum så väl nästföregångna året som år 1840, har Collegium låtit upprätta i underdånighet bilagde Tabell Litt. A., upptagande för hvartera af åren 1840, 1849 och 1850 antalet af fabriker samt den dervid sysselsatte arbetarepersonal, tillverkningarnes värde, äfvensom kvantiteten och slagen af de hufvudsakligaste fabriksvaror. Efter

hvad berörde tabell utvisar uppgick antalet af de vid 1850 års slut i Riket varande Fabriker och Manufacturverkstäder till 2,513 st., för hvilkas drifvande varit begagnade 23,427 arbetare. I jämförelse med förhållandet år 1849 hade fabrikerne ökats med 46 st. och arbetspersonalen med 840. Sammanställas åter uppgifterne för åren 1840 och 1850, företer sig för det sednare året en tillökning i fabrikerne antal af 337 st. och i arbetarnes af 8,017. Mängden af de vid väfverifabrikerne använde stolar belöpte sig år 1850 till 2,904 st., eller 596 st. flere än år 1840.

På sätt uti de förut afgifne berättelser iakttagits, får Collegium i underdånighet särskildt redogöra för de i hänseende till kvantiteten och värdet mest betydande fabrikshandteringar.

1:o *Klädesfabrikerne.* Vid dessa verk, till antalet 160 st., med 1,015 stolar och 4,932 arbetare, belöpte sig fabrikationen år 1850 till 1,013,907 alnar egentligt kläde och 364,250 alnar diverse andra ylleväfnader, såsom corderoy och drap, casimir, doffel m. m., äfvensom 9,854 st. shawlar, dukar och filter, alltsammans i värde uppgifvet till 6,917,857 R:dr. Om härmed jämföres förhållandet år 1849, inhemtas, att tillverkningen af så väl egentligt kläde som diverse andra väfnader förlidet år ökats med sammanlagdt 114,061 alnar, men att, hvad st. shawlar m. m. beträffar, fabrikationen deraf minskats med 1,670 st., samt att värdet å klädesfabrikerne samtliga tillverkningar samma år med 395,103 R:dr öfverskjuter det värdebelopp, hvartill klädesproductionen i sin helhet år 1849 uppskattades.

Å de i Norrköping sistlidne år befintliga 122 klädesfabriker, hvarvid begagnats 771 väfstolar och 3,740 arbetare, utgjordes tillverkningen berörde år af 838,606 alnar kläde, 115,588 alnar corderoy och drap, 70,984 alnar sattin m. m. 57,105 alnar casimir, doffel m. m., eller tillhopa 1,082,280 alnar, samt 551 st. shawlar och dukar: hvilken varumängd, uppskattad till 5,853,581 R:dr, öfverstiger den året nästförut åstadkomne med 81,036 alnar och 243 st. shawlar m. m.

De klädesfabriksidkare i nämnde Stad, vid hvilkas verk den betydligaste production nästlidet år ägde rum, voro: Bolaget L. J. Söderberg & Arosenius, J. J. Schubert, Chr. Lenning, Bolaget Sebardt & Ros, C. L. Janse, Fr. Bergvall samt D. J. Davidsson, m. fl.; och är tillverkningen i värde uppgifven: hos förstnämnde Bolag till 224,588 R:dr, hos Schubert till 201,314 R:dr samt hos de öfriga

af ofvanbemälde Fabriksidkare hvardera till olika värden emellan 130,000 och 190,000 R:dr.

I Stockholm förfärdigades år 1850, å 5 fabriker och med begagnande af 44 stolar och 170 arbetare, tillsammans 44,525 alnar kläde och andra ylleväfnader jemte 7,804 st. shawlar, dukar och filter, till ett sammanräknadt värde af 195,448 R:dr, eller 9,929 R:dr mindre än fabriktionsvärdet nästföregångna året; och hade vid bolaget Beyer & Behrlings samt J. M. Rathsmans fabriker derstädes förstnämnde år åstadkommits de ansenligaste tillverkningarne, belöpande sig hos Bolaget till 53,482 R:drs och vid Rathsmans fabrik till 46,563 R:drs värde.

Uti de öfrige 14 städer i Riket, hvarest fabriker af ifrågavarande slag år 1850 varit i gång, uppgick sammantagne fabrikationen berörde år till 215,830 alnar kläde och andra ylleväfnader samt 1,465 st. filter. De fabriker i dessa städer, som samma år haft den största tillverkningen, voro följande: J. R. Wallberg & Söners klädesfabrik i Halmstad, hvarå tillverkats 60,202 alnar, hufvudsakligen groft kläde, boj, m. m.; fem fabriker i Nyköping, vid hvilka förfärdigats ett sammanlagdt quantum af 41,312 alnar, deribland större delen, eller 32,775 alnar, utgjorts af corderoy samt den J. Wahlqvist tillhörige fabrik i Wexjö, hvarest productionen bestigit sig till 31,433 alnar, förnämligast groft kläde, samt 445 st. filter.

Å de på särskilda orter å landet anlagde 11 st. klädesfabriker tillverkades berörde år sammanlagdt 35,522 alnar och 34 st. shawlar m. m., till ett tillhopa-räknadt värde af 149,624 R:dr, utaf hvilket förstnämnde belopp 14,527 alnar blifvit förfärdigade vid fabriken å Stigslund nära Gefle, hvilken äges af Bolaget Göransson & Sprinchorn, samt 9,859 alnar å den B. Adlerz tillhörige Forså klädesfabrik i Östergöthlands län.

Enligt Tullspecialerne infördes till Riket förlidet år diverse slags helylleväfnader, såsom mattor, doffel, filter med flera andra slag, hvilka, med undantag af flanel hvarom här nedan förmäles, finnas upptagne till 190,278 R:dr, eller 92,747 R:dr mindre än värdet af år 1849 införtullade dylika varor; hvarförutan, i följd af strandning vid Sveriges kust, yllevoror af 589 R:drs värde inkommo. Af så kallade halfylleväfnader, ej specificerade, importeradas år 1850 alngods för 724,586 R:dr, hvilket belopp med 168,297 R:dr understiger värdet å importen af slik artikel året

nästföret; hvarjemte, i anseende till fartygs strandning, halfyllevaror för 7,904 R:dr till förtullning anmäldes. Härförutan inkommo hel- och halfylledukar för ett värde af 146,968 R:dr eller för 28,424 R:dr mindre än år 1849. Exporten af hel- och halfylleväfnader, utaf åtskilliga slag, men förnämligast af vadmal, hvilken sistnämnde år beräknades till 49,403 R:dr, är för år 1850 uppskattad till blott 40,266 R:dr.

Samma år införtullades af ull 1,488,180 \mathcal{Z} Jutsk och Isländsk samt af andra slag 588,397 \mathcal{Z} , oberäknadt ett parti af sistnämnde slag värdt 1,988 R:dr, som efter strandning till Riket inkom. Förstberörde kvantiteter understiga importen af ull år 1849, hvad Jutsk och Isländsk beträffar, med 437,161 \mathcal{Z} och, hvad ull af andra slag angår, med 174,423 \mathcal{Z} . Af grof ull exporterades förlidet år 775 \mathcal{Z} .

I sammanhang med uppgiften om klädesfabrikerne får Collegium i underdånighet anmäla förhållandet med *Etoffs-tillverkningen*. Denna fabrikation, som förlidet år bedrifvits vid fem fabriker, alla befintlige i Stockholm, utgjordes af 49,470 alnar, bestående till största delen af flaggduk och flanell, samt 162 st. shawlar, alltsammans i värde ansedt till 18,289 R:dr. Productionen, jemförd med den för år 1849 uppgifne, visar väl en minskning för påföljde året af 1,762 alnar och 40 stycken, men värdet å fabrikationen i dess helhet samma år öfverskjuter med 684 R:dr det å tillverkningen föregångna året anmälda värde. Importen af flanell förlidet år belöpte sig till 2,843 \mathcal{Z} , af 8,530 R:dr värde, eller 2,373 R:dr mindre än hvad importen af denna artikel året förut ansågs vara värd. Af kamulls-, och kardulls- eller så kalladt klädmakaregarn samt brodérgarn införtullades år 1850 tillsammans 27,913 \mathcal{Z} , äfvensom, på grund af särskildt tillstånd, 13,732 \mathcal{Z} ofärgadt och färgadt streichgarn.

2:o *Bomulls- och Linneväfnads-fabrikerne*, hvilka år 1850 utgjort ett antal af 29 st. med tillsammans 720 stolar och 988 arbetare, åstadkommo samma år en production af 2,318,467 alnar väfnader, bestående hufvudsakligen af bomullslärf, callico, shirting, cambric m. m., samt 81,699 st. dukar af diverse slag m. m., hvilken varumängd, uppskattad till 597,702 R:drs värde, hvad alngodset beträffar öfverskjuter den året förut tillverkade med 32,719 alnar, men hvad stycketalet af dukar m. m. vidkommer, understiger fabrikationen deraf samma år med 8,250 st.; och förfärdigades största delen af förstnämnde kvantitet väfnader, eller 2,045,986 alnar, vid Rydboholms i Kinnaroma socken och Marks härad af Elfsborgs

län inrättade, hemmansegaren Sven Eriksson tillhörige mekaniska bomullsväfnadsfabrik. Bemålde fabriksidkare, som för ändamålsenligt bedrivande och utvidgande af förenämnde mekaniska väfveri sistlidet år innehade förlagslån af Manufactur-Discontfonden, har samma år behörigen fullgjort de för lånets bibehållande under bestämd tid föreskrifna vilkor.

År 1850 införtullades hvita och färgade bomullsväfnader för ett värde af 425,049 R:dr, eller för 93,597 R:dr mindre än värdet å importen af slika väfnader året förut; och inkommo dessutom, till följd af strandning, sådana varor för 3,320 R:dr. Af bomullsväfnader, blandade med lin, importerades dräll till 4,407 R:drs värde. Exporten af bomullsvaror är uppgifven till 444,823 R:dr, hvilket belopp med 47,379 R:dr öfverstiger värdet å till främmande länder sistnämnde år afsatte så beskaffade fabrikater. Värdet af de år 1850 införtullade linneväfnader af åtskilliga slag är skattadt till 22,972 R:dr, som, oberäknadt ett parti dylika varor, värdt 540 R:dr, hvilket efter strandning inkom, utgör 5,422 R:dr mera än värdet å importen af slika väfnader nästföregångna året. Exporten af linneväfnader, utaf flera slag, hvilken för sistnämnde år uppskattades till 342,014 R:dr, belöpte sig förlidet år till ett värde af endast 60,304 R:dr.

Af hvitt bomullsgarn införtullades samma år 54,702 LL under N:o 26 och 724,664 L vid och öfver berörde nummer, hvartill kommer ett quantum af 3,000 L under förstnämnde nummer, hvilket i anseende till strandning till Riket inkom. I förhållande till införselsquantiteten året förut, minskades importen sistlidet år, af garn under N:o 26, med 50,976 L och af garn vid och öfver samma nummer med 356,000 L . Härförutan införtullades nästförflutna året ett belopp af 413,150 L färgadt bomullsgarn, bestående nära uteslutande af s. k. Turkiskt rödt.

Den egentliga importen af lin samma år uppgick till 4,400 LL , och inkommo dessutom i följd af strandning 2,689 LL . Någon export af lin ägde ej rum förlidet år.

3:o *Mekaniska Bomulls-spinnerierne.* Desse verk, till antalet 12 st. och hvarvid användes 2,434 arbetare, åstadkommo sistlidne år 5,734,332 L garn, till större delen under N:o 26, hvilken quantitet understiger tillverkningen år 1849 med 316,471 L , hvaremot tillverkningsvärdet sistlidne år, 3,499,900 R:dr, med 278,854 R:dr öfverskjuter det för år 1849 uppgifna värde. Denna förhöjning i tillverknings-

värde torde vara att härleda ej mindre från den något större quantitet af finare och derigenom dyrare garnsorter, som ifrågavarande år åstadkommits, än äfven och hufvudsakligast från det under samma år betydligt stegrade priset å råämnet, hvaraf åter en stegring i priserne å den förädlade varan blef en följd.

Bland inhemska Bomulls-spinnerierne hade nedannämnde, år 1850, den största tillverkningen, nemligen: Rosenlunds spinneri uti Götheborg, tillhörigt Grosshandelsbolagen Röhss & Brusewitz, Alex. Barclay & C:o samt Grosshandlanden C. D. Lundström, 1,441,525 Z , hvaraf 359,113 Z utgjorde garn af N:o 26 och deröfver; Strömma fabrik i Blekinge län, hvilken äges af ett bolag, 771,645 Z ; Anderstorps spinnerifabrik i Hallands län, tillhörig bolaget Ewers & C:o, 666,887 Z ; Thorshags fabrik i Östergötlands län, hvilken äges af Hj. Leopold, 630,272 Z ; spinneriet i Norrköping, tillhörigt flere intressenter, 589,684 Z ; Grosshandlanden Aug. Bergmans Sterbhusdelägares spinneri vid Harg nära Nyköping, 556,289 Z samt Nääs fabrik i Elfsborgs län, tillhörig bolaget P. W. & J. T. Berg, 515,386 Z , deraf nära 215,000 Z af N:o 26 och derutöfver.

I sammanhang härmed bör meddelas, att det vid Almedahl i Götheborgs och Bohuslän anlagda, ett bolag tillhöriga mekaniska linspinneri, samma år lemnade en tillverkning af 48,993 Z lingarn.

De bland förenämnde fabriksidkare, som under sistlidet år innehade förlagslån af Manufactur-Discont-fonden för ändamålsenligt bedrivande af deras fabriksinrättningar, nemligen Intressenterne i Rosenlunds Bomullsspinneri, Grosshandlanden Aug. Bergmans Sterbhusdelägare, Fabriksidkaren Leopold, Norrköpings Bomullsspinneri Bolag samt ägarne till Almedahls Linspinneri hafva, enligt hvad hos Collegium styrkt blifvit, under ifrågavarande år behörigen uppfyllt de för länens innehafvande i omförmälde afseende stadgade vilkor.

Förlidet år importerades 4,649,488 Z bomull, hvarförutan 1,352 Z af samma råämne i följd af strandning inkommo. Berörde quantiteter sammantagne understiga med 1,885,314 Z importen af bomull år 1849.

4:o Segel- och Tältduks-fabrikerne. Tillverkningen vid dessa inrättningar, 15 till antalet och med en personal af 1,256 arbetare, utgjorde sistlidet år 751,414 alnar segel- och tältduk, deraf 3,552 alnar förfärdigade af bomullsgarn, samt 73,145 alnar buldan och pressenningsduk, tillsammans 824,559 alnar, i värde upptagne

till 404,106 R:dr; och öfversköt productionen sålunda den för år 1849 angifne, till quantiteten med 208,415 alnar och i värde med 43,665 R:dr. Likasom de föregående åren var tillverkningen förlidet år betydligast å den Grosshandlanden W. Gibson & Söner tillhörige fabrik vid Jonsered i Götheborgs och Bohus län, hvarest förfärdigades 544,927 alnar segel- och tältduks-väfnader m. m., eller nära två tredjedelar af hela inhemska fabrikationen af sådana varor.

Importen af segel- och tältduks-väfnader samma år, förnämligast från England, Ryssland och Danmark, är värderad till 4,268 R:dr, hvarförutan ett quantum dylika väfnader af 923 R:drs värde i anseende till strandning inkom. Sammantagne införsels värdet utgör 5,363 R:dr mindre än det belopp hvartill importen af slika varor nästföregångne året uppskattades. Exporten af segel- och tältduks-väfnader förstnämnde år, upptagen till 44,944 R:dr, understiger med 7,947 R:dr värdet å exporten af berörde slags väfnader året nästförut.

Af hampa importerades sistförflutne året 12,947 *Skz*, hvilken quantitet, sammanräknad med 21 *Skz*, efter strandning inkomne, utgör 1,526 *Skz* mindre än hvad af detta råämne år 1849 till Riket infördes.

5:o *Sidenfabrikerne*. Denna fabriksgren bedrefs nästlidne år vid 18 särskilda verk, alla i Stockholm, och hvarvid sysselsattes 845 personer. Tillverkningen utgjordes samma år af 216,844 alnar flerehanda slags siden- och halvesiden-väfnader samt 223,045 st. dukar m. m., alltsammans i värde ansedt till 968,103 R:dr. Fabrikationen af väfnadsalngods öfversköt väl den för år 1849 uppgifna med 27,148 alnar, men tillverkningen af st. dukar m. m. minskades med 9,568 st.; och värdet å fabrikationen i det hela nedgick något eller till 13,942 R:dr mindre belopp än det, hvartill hela sidentillverkningen meranämnde år beräknades. Af inhemska sammet och felb producerades icke något förlidet år.

Bland Siden-fabrikanterne hade samma år bolaget Casparsson & Schmidt, Fabriksidkarne L. Meyerson och K. A. Almgren samt bolaget Samson & Elliot de anseeligaste tillverkningarne, i värde belöpande sig: vid förstnämnde bolags fabrik till 184,598 R:dr, hos Meyerson till 174,703 R:dr, hos Almgren till 163,602 R:dr samt vid Samson & Elliots fabrik till 150,350 R:dr.

Importen af ofärgadt och färgadt silke år 1850 uppgick till 40,172 R eller 8,284 R mindre än år 1849. Värdet af de förstnämnde är införtullade utländska hel- och half-sidenväfnader utgjorde 268,001 R:dr, deruti inbegripne 34,270 R:dr för felb och peluche samt 32,973 R:dr för sammet, hvarförutan af sådana varor, i följd af strandning, inkommo för 4,194 R:dr. Hela införselsvärdet understiger med 20,399 R:dr det belopp, hvartill importen af ifrågavarande slags fabrikater året förut värderades. Exporten förlidet är af sidenvaror, bestående af helsiden till Finland, är uppskattad till 48,296 R:dr, eller 40,420 R:dr mindre än värdet å hvad af sidengods sistnämnde år utfördes.

6:o *Bandfabrikerne*, 40 till antalet, hvaraf 9 i Stockholm och 4 i Malmö inrättade, lemnade nästförlutna året en tillverkning af siden-, bomulls- och ylleband, m. m., beräknade dels i stycken, dels i alntal, för ett sammanlagdt värde af 50,507 R:dr, som med 4,629 R:dr öfverskjuter värdet å bandfabrikationen år 1849. Fabriksidkaren C. G. Fagerlins fabrik i Stockholm lemnade sistlidne år den betydligaste tillverkningen af nämnde väfnader, uppgående i värde till 44,495 R:dr.

Samma år importerades band, utaf flere alag, hufvudsakligen af siden, halvesiden och bomull, för ett värde af tillsammans 435,470 R:dr, eller för 44,944 R:dr mindre än år 1849, oberäknadt ett qvantum af band, värdt 45 R:dr, som i anseende till strandning inkom. Exporten af band, till största delen linneband, uppgick till ett värdebelopp af 49,356 R:dr, som med 43,803 R:dr öfverstiger värdet å band-utförseln år 1849.

7:o *Cattuntryckerierne*. Förlidet år belöpte sig tillverkningen vid 17 inhemska inrättningar af berörde slag till 444,900 alnar kattuner och möbeltyg m. m., samt 498,016 st. dukar och shawlar, hvarå sammantagne tryckningsvärdet är uppgifvet till 89,224 R:dr, och hvilken kvantitet understeg, hvad alngodset angår, den året förut åstadkomne med 45,787 alnar kattuner m. m., men, hvad dukarne m. m. vidkommer, öfversköt productionen deraf samma år med 40,208 st., äfvensom värdet å cattuntryckeriernes tillverkning i dess helhet uppgick till 9,553 R:drs högre belopp än det, hvartill fabrikationen år 1849 uppskattades.

Den

Den betydligaste tryckning af väfnader verkställdes förlidet år å J. Pinæus' Enkas fabrik, Ericssberg kallad, nära Götheborg, och vid det Fabriksidkaren S. P. Pettersson tillhöriga tryckeri uti Borås. Tryckningsvärdet beräknades å förra stället till 49,700 R:dr och vid Petterssons fabrik till 21,409 R:dr.

Samma år införtullades tryckta bomullsväfnader för ett värde af 399,946 R:dr, eller för 79,923 R:dr mindre än nästföregångna året, hvarjemte, i följd af strandning, så beskaffade varor inkommo för 1,426 R:drs värde.

8:o *Färgerierne*. Enligt inkomne uppgifter uppgick färgerilönen vid de nästlidet år i gång varande 426 st. verk af detta slag till en sammanräknad summa af 657,452 R:dr, som i någon ringa mon eller med inemot 4,000 R:dr öfverstiger det belopp, hvilket för åstadkommen färgning år 1849 beräknades. Bland berörde inrättningar hade sistlidne år G. E. Lidbergs färgeri i Borås, Almedahls fabrik i Götheborgs och Bohus län, tillhörig ett Bolag, samt Lydde färgeri i Elfsborgs län som äges af J. J. Packendorff, den betydligaste färgning; och uppgick arbetslönen för färgadt gods: hos förstnämnde fabriksidkare till 31,266 R:dr, vid Almedahls färgeri till 25,786 R:dr samt å sistberörda ställe till 23,000 R:dr.

9:o *Socker-raffineringsverken*, till antalet 19 st., lemnade år 1850 en production af 13,494,009 Z socker af diverse slag och 6,171,956 Z sirup, tillsammans uppskattadt till 4,624,604 R:dr. Tillverkningen ökades således nämnde år, jemförelsevis till fabrikationen året förut, till kvantiteten med 486,298 Z socker och 1,274,755 Z sirup samt i värde med 244,744 R:dr.

Vid Grosshandelsbolaget D. Carnegie & Comps. fabrik nära Götheborg bereddes förlidet år, likasom de föregående åren, de största kvantiteter socker och sirup, utgörande tillsammans 6,674,737 Z . Näst productionen vid nämnde fabrik, var tillverkningen samma år betydligast å det vid Rosendahl i Götheborgs och Bohus län anlagda sockerförädlingsverk, som äges af Grosshandlanden D. O. Francke, å hvilket ställe en fabrikation af sammanlagdt 3,170,000 Z nämnde slags varor ägde rum. Bland de öfriga socker-raffineringsverken, hade det i Norrköping inrättade, Jac. von Leesen tillhöriga sockerbruk, samt det i Landskrona, som äges af Gross-

handels Bolaget Mattson & Braune, de största tillverkningarne, uppgående hos von Leesen till 4,355,507 R och vid det sednare verket till 842,894 R sockerfabrikater.

Å de i Stockholm befintliga 12 sockerförädlingsverk åstadkoms sistlidet år en sammantagen tillverkning af 6,966,336 R socker och sirup. Bland dervarande sockerbruksidkare ägde Bolaget Åhrberg & Fagerberg, fabriksidkaren H. H. Bachman samt det så kallade Brunkebergs bolag de betydligaste tillverkningskvantiteterna af socker och sirup, belöpande sig å Åhrberg & Fagerbergs bruk till 830,850 R , vid Bachmans verk till 789,453 R samt hos Brunkebergs bolag till 786,425 R .

År 1850 införtullades af rätt oförädladt socker 23,954,177 R , hvilket quantum, sammanlagdt med 56,970 R , som inkommo i följd af strandning, med 174,140 R understiger den införsel af nämnde artikel, som året förut ägde rum. Af utländskt förädladt socker importerades 443,764 R , och infördes dessutom af samma vara, i följd af strandning, ett belopp af 27,358 R toppsocker.

Exporten af inom landet förädlade sockerfabrikater, bestående nära uteslutande af toppsocker till Finland och Norrige, utgjorde sistlidet år 548,499 R , hvilken varumängd med 246,000 R understiger hvad af berörde fabrikater år 1849 utfördes.

10:o *Tobaks- och Snusfabrikerne*. Förilidet år utgjorde antalet af dessa inrättningar 86 st. och tillverkningen belöpte sig till 1,745,924 R diverse sorter rök- och tuggtobak, hvaribland 155,606 R cigarrer, samt 2,568,960 R snus, alltsammans uppskattadt till 1,420,320 R:dr, hvilken fabrikation till kvantiteten öfversteg den föregående året åstadkomne med sammanlagdt 71,597 R , men är uppgifven till 26,497 R:dr mindre värde än det, som för tillverkningen sistberörde år beräknades. Vid de tobaksförädlingsverk i Stockholm, som ägas af fabriksidkarne J. F. Ljunglöf och Grosshandlanden Th. A. Aspelin bereddes jemväl nästlidne år de största kvantiteter af nyssnämnde fabrikater, utaf hvilka hos den förre 621,353 R och hos den sednare 446,254 R , deraf större delen utgjorde snus.

För öfrigt hade samma år Handlanden F. H. Kockum vid dess fabrik i Malmö den betydligaste tillverkningen, uppgående till 321,728 R tobak och snus.

Importen af oförädlade tobaksblad och stjelkar ifrågavarande år besteg sig till 3,305,295 R , hvilken kvantitet, tillhopa med 22,930 R dylika råännen, som i

följd af strandning inkommo, utgör 484,598 \mathcal{Z} mindre än införselsbeloppet af sådana varor året nästföret. Af förädlad karfvad och spunnen tobak samt cigarrer och snus införtullades förstnämnde år 43,566 \mathcal{Z} , eller 5,244 \mathcal{Z} mera än år 1849, hvarjemte af så beskaffade varor ett parti af 368 \mathcal{Z} , i anseende till strandning, till förtullning anmäldes. Exporten af här i landet förädlade tobaksfabrikater, förnämligast snus och cigarrer, skedde nära uteslutande till Finland och Norrige samt uppgick till 10,057 \mathcal{Z} , eller till inemot lika belopp som året föret.

14:o *Läderfabrikerne*. Vid dessa verk, som år 1850 uppgingo till ett antal af 548 st., deribland 350 st. inrättade å landet, bereddes samma år 1,806,762 \mathcal{Z} sul- och smorläder samt 296,443 st. skinn. Fabrikations-värdet, uppgifvet till 1,069,704 R:dr öfverskjuter med 28,998 R:dr det lädertillverkningen året nästföret åsatta värde.

Å fabriksidkaren E. Collianders lädergarfveri i Götheborg och vid A. W. Lundins i Stockholm ästadkommos sistlidne år de största kvantiteter läderfabrikater, uppgående i vikt å förra stället till 110,773 \mathcal{Z} samt hos Lundin till 104,112 \mathcal{Z} . Näst fabricationen vid omförmälte garfverier var tillverkningen samma år betydligast å M. Larssons garfveri uti Örebro och vid det bolaget Hale Lewin & von Kock tillhöriga verk i Stockholm, af hvilka fabriker, vid den förstnämnda bereddes 83,322 \mathcal{Z} läder och 4,000 st. skinn samt å den sednare 77,569 \mathcal{Z} läder jemte 1,496 st. skinn.

Importen af oberedda hudar och skinn nästlidne år, utgörande 3,896,284 \mathcal{Z} , hvartill komma, i följd af strandning, förtullade 8,597 \mathcal{Z} sådan vara, understiger med 598,394 \mathcal{Z} införselskvantiteten år 1849. Af beredt läder och skinn införtullades sistförlutna året 19,377 \mathcal{Z} , eller 12,181 \mathcal{Z} mindre än hvad af sådana fabrikater inkom året föret. Någon export af inhemska lädervaror ägde ej rum år 1850.

I sammanhang med uppgiften om läderfabrikerne, får Collegium upplysa, att tillverkningen sistlidet år af inhemska *saffian*, vid 5 fabriker, belöpte sig till 13,067 st. saffiansskinn af tillhoppa 23,702 R:drs värde, och understeg fabrikationen deraf året föret, i hänseende till kvantiteten med 154 st. skinn och i värde med 464 R:dr, samt att större antalet slika skinn förfärdigades vid saffiansfabriken i Malmö, som äges af Handelsbolaget Abelin & Mattsson och å Äldermannen J. Westins fabrik i Stockholm, nemligen vid de förres fabrik 6,000 st. samt vid den sednares 3,625 st.

12:o *Fabrikerne för åstadkommande af Glas*, 16 till antalet, alla anlagde på landet, lemnade år 1850 en tillverkning af 8,701 kistor taffel- och annat fensterglas, värderad till 339,584 R:dr, samt åtskillige sorter glaskärl, uppskattade till 335,374 R:dr, eller tillsammans 674,958 R:dr, hvilken summa med 60,717 R:dr öfverskjuter värdet å ifrågavarande fabrikation nästföregångna året.

De inrättningar af detta slag, hvilkas tillverkning förlidet år uppgifvits hafva uppgått till de högsta värdena, voro följande, som alla ägas af särskilda bolag, nemligen:

Bromö fabrik i Skaraborgs län, hvarå taffel- och annat fensterglas förfärdigades till ett värde af 81,781 R:dr; Kosta bruk i Kronobergs län, hvarest fenster- och annat glas fabricerades för 80,210 R:dr; Reymyra glasbruk i Östergöthlands län, å hvilket ställe tillverkningen, bestående af diverse glaskärl, uppskattades till 76,433 R:dr, samt Eda fabrik i Wermlands län, der productionen af glas, hufvudsakligen taffelglas, i värde belöpte sig till 68,973 R:dr.

Intressenterne uti Bromö glasbruk samt Bolaget Wadström & Nygren, hvilka hvar för sig undfått och innehafva förlagslån af Manufactur-Discont-fonden, de förra för utvidgning och förbättring af deras vid Bromö idkade fabrikation utaf hvitt fensterglas, och det sednare för tillverkning, på Engelska sättet, af porterbuteljer vid Årnäs och Wentzelholms glasbruk, hafva hos Collegium styrkt, att de sistlidet år ändamålsenligt bedrifvit nämnde fabriker och sålunda i förberörde afseende fullgjort de vilkor, hvarunder länen få på bestämd tid innehafvas.

Samma år införtullades glasfabrikater af diverse slag för ett sammanlagdt värde af 183,444 R:dr, hvilket utgör 50,386 R:dr mindre än värdet å de året förut till Riket införde glaspartier. Exporten af flere slags glaseffecter, värderad till 1,156 R:dr, understeg med 1,071 R:dr det värdebelopp, hvartill utförseln af glasvaror nästföregångna året uppgafs.

13:o *Fabrikerne för åstadkommande af papper*. Antalet af sådana inhemska verk uppgick vid 1850 års slut sill 92 st., deraf 89 på landet inrättade. Tillverkningen bestod samma år af 221,845 Ris, 13,512 LZ, 1,106 Bundtar och 1,096 Rullar papper af flerehanda slag, äfvensom af en stor qvantitet, beräknad i stycketal, hvaraf hufvudsakligaste delen utgjordes af vid Bankens pappersbruk Tumba förfärdigade blanketter till Sedlar och Charta Sigillata: alltsammans uppskattadt till 763,866 R:dr. Med

undantag af den del utaf pappers-fabrikationen, som beräknades i stycketal, hvilken, i förhållande till den år 1849 åstadkomne, sistlidne år något ökades, har tillverkningen af samma vara i öfrigt under år 1850 understigit productionen deraf föregående året och minskats, hvad ristalet särskildt angår, med 2,036 Ris. Vid jemförelse af de å pappersbrukens samtliga tillverkningar för begge åren angifne värden, visar sig för sistförflutna året en minskning af 40,952 R:dr.

Bland ifrågavarande fabriker hade följande samma år den största tillverkningen, uppgående till nedan omförmälde kvantiteter, nemligen: det i Christianstads län anlagda verk, Klippan, som äges af fabriksidkaren S. M. Sunnerdahl, 36,545 Ris; Gryksbo fabrik i Stora Kopparbergs Län, tillhörig Fabriksidkaren J. H. Munktell, 20,233 Ris; Lessebo bruk, beläget i Kronobergs län och tillhörigt Bergsrådet J. L. Aschan, 19,364 Ris och 1096 Rullar; samt pappersfabriken i Norrköping, Holmen, hvilken äges af Grosshandlanden H. Trozelli, 16,703 Ris.

Nästlidne år införtullades utländskt papper af diverse sorter för 56,986 R:dr, eller för 20,660 R:dr mera än år 1849. Exporten af inom landet beredt papper är uppskattad till 22,540 R:dr och understeg med 7,793 R:dr värdet å det året förut utförde papper. Af lump till pappersberedning skedde förstberörde år icke någon import, hvar emot exporten deraf utgjorde 1,396 *L*z.

14:o *Oljeslagerierne*. Prässning af olja verkställdes samma år vid 60 inrättningar i denna väg, hvilka lemnade en sammantagen tillverkning af 353,162 kannor lin- och rofolja m. m., och erhöles derjemte efter prässningen 8,967 *Sk*z oljekakor, allsammans värderadt till 506,832 R:dr, hvilken summa utgör 40,939 R:dr mera än värdet å fabrikationen vid oljeslagerierne nästföregångna året.

Vid det Grosshandlanden G. Sommelius tillhöriga oljeslageri i Stockholm bereddes sistlidne år mer än hälften af förenämnde kvantitet olja, eller 178,500 kannor; och hade, bland de öfriga fabrikerne af detta slag, M. E. Delbancos i Mölndahl af Götheborgs och Bohus län den största tillverkningen, nemligen 71,000 kannor lin- och rofolja sammanlagdt. Förstbemälte Fabriksidkare, som för utvidgande och ändamålsenligt bedrivande af sin ofvannämnde, efter förbättrade metoder anlagda fabrik för prässning och raffinering af olja, erhållit förlagslån af Manufaktur-Diskontfonden, har med vederbörande Embetsmyndighets bevis styrkt, att fabriken under förlidet år ändamålsenligt

bedrifvits. Sistnämnde år införtullades 1,478,267 \mathcal{L} eller 246,378 kannor hamp-, lin- och rofolja, hvaraf 209,530 kannor hampolja, och öfversköt föstnämnde qvantitet den år 1849 införde med 853,926 \mathcal{L} eller 142,321 kannor. Af olja exporterades endast 1,164 \mathcal{L} , eller 4,422 \mathcal{L} mindre än året förut, men af oljekakor utfördes 11,782 *Sk* \mathcal{L} , som utgöra ett quantum af 2,202 *Sk* \mathcal{L} mera än hvad af slik artikel exporterades år 1849.

Den egentliga Importen af hamp-, lin- och roffrö år 1850 belöpte sig till 20,362 tunnor; eller 11,455 tunnor mera än året förut; hvarförutan, i anseende till inträffad strandning, 718 tunnor linfrö till förtullning anmäldes. Exporten af dylika varor, hufvudsakligast af linfrö, uppgick förlidet år till 8,105 tunnor, hvilket belopp med 248 tunnor understiger frö-utförseln år 1849.

15:o *Fabrikerne för tillverkning af Porcelaine.* Vid de tvänne i Riket varande porcelainesbruk, Rörstrand i Stockholm och Gustafsberg å Vermdön, belöpte sig värdet å tillverkningarne år 1850, på förra stället till 155,000 R:dr och på det sednare till 150,000 R:dr, tillhopa 305,000 R:dr, hvilket fabrikationsvärde med 23,479 R:dr öfverskjuter det belopp, hvartill inhemska porcelaines-tillverkningen föregångna året uppskattades.

Af utländsk porcelaine infördes sistlidet år 61,681 \mathcal{L} , af 60,156 R:drs värde, och öfverstiger denna import den året förut verkställda, med ett värde af 4,263 R:dr. Exporten af porcelaine-fabrikater uppgick förstnämnde år till 6,177 \mathcal{L} , värde 4,967 R:dr, hvilket quantum utgör 2,415 \mathcal{L} mera än utförseln år 1849 af sådan vara.

16:o *Såpsjuderierne.* Tillverkningen vid dessa inrättningar, hvilkas antal utgjorde 13 st., nedgick förlidne år till 19,895 fjerdingar såpa eller till 2,205 fjerdingar mindre än år 1849, och värdet å fabrikationen förstnämnda året, upptaget till 136,817 R:dr, understeg det för det sednare året uppgifna med 19,944 R:dr.

Bland de särskilda såpsjuderierne hade år 1850 Grosshandlanden L. Monténs fabrik i Stockholm den största tillverkningen, uppgående till 3,210 fjerdingar.

Importen af såpa samma år utgjorde blott 18 *L* \mathcal{L} , hvaremot exporten af sådan vara uppgick till 774 *L* \mathcal{L} , hvilken qvantitet likväl med 278 *L* \mathcal{L} understiger utförseln deraf året nästförut.

17:o *Fabrikerne för åstadkommande af mekanisk redskap.* De vid dessa inrättningar, till antalet 21 st., år 1850 förfärdigade machinerier och redskap uppgingo

i värde till 454,810 R:dr, eller 87,113 R:drs högre belopp än fabriktionsvärdet år 1849; hvarförutan, enligt Collegium meddelad uppgift, tillverkningarne vid Motala mekaniska verkstad, hvilken ej, såsom fabriker i allmänhet, är ställd under Collegii inseeende, förlidet är belöpte sig till ett sammanräknadt värde af 439,688 R:dr. Af ifrågasvarande fabriker, med undantag af Motala verkstad, lemnade följande den betydligaste tillverkningen år 1850, nemligen: Fabriksidkaren A. Keillers mekaniska verkstad i Göteborg, hvarest diverse slags smidda och gjutna arbeten åstadkommas för ett värde af 120,000 R:dr; Fabriksidkaren A. Malcolms machinfabrik i Norrköping, der tillverkningen i värde uppgick till 72,344 R:dr samt fabriksbolaget J. & C. G. Bolinders mekaniska fabrik i Stockholm, hvarå tillverkades för 60,200 R:dr.

Intressenterne i Motala mekaniska verkstad, Fabriksidkaren A. Keiller i Göteborg, Handlanden F. H. Kockum i Malmö samt intressenterne i Trollhätte mekaniska verkstad och gjuteri, hvilka hvar för sig undfått och sistlidet år innehade förlagslån af Manufaktur-Diskont-fonden för ändamålsenligt åstadkommande af mekanisk redskap, hafva, enligt deras åliggande, behörigen styrkt, att deras å förenämnde ställen anlagda machinfabriker under samma år varit i full gång och med verksamhet bedrifvits.

Importen år 1850 af maskiner och redskap är upptagen i värde till 283,288 R:dr, hvilken summa med 17,272 R:dr understiger det importen af sådana varor året förut åsatta värde. Exporten af dylika tillverkningar, för år 1849 värderad till blott 6,352 R:dr, utgjorde förlidet år i sammanlagdt värde 32,967 R:dr.

18:o *Porterfabrikationen*, hvilken endast åstadkommes vid det Grosshandelsbolaget D. Carnegie & Comp. tillhöriga porterbryggeri invid Göteborg, utgjordes sistlidet år af 900 Oxhöfden Porter och Draftporter samt 600,000 hel- och halfbouteiller porter, allsammans uppskattadt till 127,950 R:dr, eller 24,933 R:dr mera än det å porterfabrikationen föregående året uppgifna värde.

Af porter och andra ölsorter införtullades nästlidet år 14,744 kannor eller 3,617 kannor, mera än år 1849, oberäknadt ett parti af 435 kannor porter, som, i följd af strandning, till Riket inkom. Utförseln af dylika drycker, år 1850 utgörande 12,141 kannor, öfversköt exporten deraf året förut med ett quantum af 1,268 kannor.

Vid alla öfriga, af flerfaldiga slag varande fabriks- och manufaktur-inrättningar, till antalet 967 st., hvilka Collegium, till undvikande af alltför stor vidlyftighet, ansett sig

icke böra här specifikt upptaga, hafva tillverkningarne sistlidet år uppgått till ett sammanlagdt värde af 1,319,026 R:dr, för hvilka verks bedrivande varit använde 4,008 arbetare. Och får Collegium derjemte underdånigst meddela, att för idkande hufvudsakligast af jern- och metallmanufakturen i Eskilstuna fristad 184 mästare och qvinnor, som drifva verkstad, 280 gesäller, 484 lärlingar och 111 andre arbetare, eller tillsammans 1,056 personer varit samma år derstädes anstälde.

På sätt härjemte underdånigst bilagde sammandrag Lit. D. och E. utvisa, uppgick den bevilling till Eders Kongl. Maj:t och Kronan, Fabriks- och Manufacturidkarne i Riket i och för deras rörelse år 1850 påförts, till ett tillhopalagdt belopp af 46,443 R:dr, hvilket med 4,470 R:dr öfverstiger den summa, som omförmälde idkare i bevilling år 1849 erlade.

Af de i Collegii förevarande underdåniga berättelse meddelade uppgifter och det sammandrag deraf, som innefattas i förut åberopade tabell Lit. A., täcktes Eders Kongl. Maj:t i nåder inhemta, att, oberäknadt det å fabrikationen vid Motala mekaniska verkstad här ofvan anmälda värdebelopp, 439,688 R:dr, fabriks- och manufactur-tillverkningarnes sammanräknade värde år 1850 uppgick till R:dr 24,287,994 att då det i Collegii underdåniga berättelse för år 1849 samt ofvanberörde jmförelse-tabell upptagne värde å samma år åstadkomne inhemska fabrikater utgjorde R:dr 23,099,748

tillverkningsvärdet år 1850 med R:dr 1,188,246 öfverskjutit det belopp, hvartill fabrikationen år 1849 uppskattades; och att om, med ledning af merberörde tabell, jmförelse anställes emellan tillverkningsvärdet år 1850 och det, som för fabrikationen år 1840 beräknades, utgörande 13,917,911 R:dr, visar sig, att förstnämnde års fabrikationsvärde öfverstiger det sednares med en summa af icke mindre än 10,370,083 R:dr.

Öfver de patenter å här i Riket förut okände uppfinningar, Collegium förlidet år meddelat, får Collegium i underdånighet bifoga förteckning. (Lit. B.)

Hvad dernäst beträffar *hus-slöjderne*, bland hvilka väfverinringen intager främsta rummet, så förekommer, att, enligt de från Tullkamrarne i Borås och Ulricehamn inkomne

inkomne uppgifter på i *Elfsborgs* Län åstadkomne och derifrån år 1850 till andre delar af Riket förpassade husväfnader, hvaribland likväl band, täcken och strumpor icke finnas upptagne, har tillverkningen deraf samma år utgjort:

af bomullstyger	7,264,151	alnar.
» linne-väfnader	412,852	d:o
» ylle d:o	588,057	d:o
	<hr/>	
	Tillsammans	8,265,060 alnar.
samt af bomullsdukar	1,448,928	styck.

Vid jämförelse mellan dessa quantiteter och dem utaf enahanda slag, som inom samma ort tillverkades år 1849, visar sig, att tillverkningen af bomullsdukar sistlidet år öfversteg det nästföregångna årets med 55,716 st., men att deremot productionen af förenämnde sorts tyger eller egentligt alngods minskats med 1,553,374 alnar, nemligen af:

bomullstyger med	1,478,243	alnar,
linneväfnader med	37,136	d:o
yлле d:o med	37,995	d:o

hvilken minskning, enligt hvad vederbörande anmält, torde, åtminstone till någon del, kunna tillskrifvas det ofördelaktiga inflytande på afsättningen inom orten, som cholerasjukdomens utbrott sistlidet år inom vissa delar af *Elfsborgs* och nästgränsande län utöfvade.

Rörande husväfnadsslöjden i Rikets öfriga Län, hafva, i likhet med hvad under föregående år ägt rum, åtskillige af de från *Kronofogdarne* afgifne näringstabeller upptagit de quantiteter väfnader, som ansetts hafva blifvit utom tillverkningsorterna afyttrade, hvaremot *Kronofogdarne* i andre fögderier förklarar att, ehuru väfnader till mer och mindre betydlig mängd utöfver ortens behof blifvit derifrån försålde, det icke vore möjligt att angifva quantiteten af de aflätne väfnaderne. Ehuru således af de inkomne uppgifterne icke kan hemtas någon tillförlitlig grund för bedömande af rätta beloppet utaf den utöfver orternes eget behof tillverkade och afyttrade varumängd af ifrågavarande beskaffenhet, har Collegium likväl ansett sig böra här upptaga de väfnadsquantiteter, som vederbörande *Kronofogdar* ansett hafva blifvit afyttrade, såväl särskildt i de län, der väfnadsslöjden i vissa trakter utgör en hufvudsakligare binäring, nemligen *Gefleborgs*,

Westernorrlands och Hallands Län, som i sammanräknadt belopp för de öfriga län, der nämnde slöjd mindre allmänt idkas.

Nämnde väfnadstillverkningar uppgifvas sålunda:

<i>Gefleborgs Län</i> , gröfre linneväfnad	2,165,000	alnar.
<i>Westernorrlands Län</i> , gröfre och finare lärft	357,000	do
<i>Hallands Län</i> , ylle och linne väfnader	246,950	do
samt i Jönköpings, Christianstads, Södermanlands, Gottlands, Skaraborgs, Jemtlands, Kronobergs, Östergöthlands och Stora Kopparbergs Län, väfnader af flere slag, sammanräknade		
	222,500	do

Jemföres nu härmed hvad från ofvan omförmälde Län blifvit i enahanda afseende för år 1849 uppgifvet; så befinnes att väfnadsquantiteten sistlidet år för Westernorrlands Län med 55,000 alnar öfverstigit den för år 1849 uppgifna; att densamma för Gefleborgs och Hallands Län understigit nästföregående årets, i det förstnämnda med 23,800 och i det sednare med 10,705 alnar, samt för öfrige här ofvan uppräknade Län uppgått till något mer än hvad den uppgifvits år 1849 hafva utgjort. För den i Westernorrlands Län år 1849 åstadkomne tillverkning af finare lärftsväfnader hafva sistlidne år blifvit af de till Manufakturernes befrämjande anvisade Statsmedel utbetalde premier till ett belopp af 2,366 R:dr, 45 sk. 6 rst., hvilket med 1,042 R:dr 28 sk. 6 rst. understiger hvad nästföregångna året för enahanda ändamål utgick.

I afseende på öfrige hus-slöjder inhemtas af de från Länen inkomne uppgifter för sistlidet år, att å de orter, der sådane slöjder sedan längre tider tillbaka utgjort föremål för allmogens sysselsättning, desamma såsom binäringar, fortfarande utöfvas, utan att de i någon anmärkningsvärd mån af- eller tilltagit. Bland dessa slöjder förekomma: tillverkningar af smiden såsom liar, yxor, hackor, spadar, spik, nubbs, m. m.; af meubler samt andre snickare-arbeten, laggkärl, åkdon, huggne och slipade stenar, kardor, ur och klockor; samt af band, strumpor, tröjor, garn, mattor, bord-, säng- och hästtäckan, halmflätor m. m., hvilka tillverkningar till icke obetydliga belopp afyttras.

Vidkommande slutligen *handtverkerierne*, så enär handtverkarne icke äro pligtige att meddela några uppgifter å mängden eller värdet af deras tillverkningar, är Collegium

icke i tillfälle att rörande desse handteringar lemna andre upplysningar än som kunna hemtas af de från vederbörande embetsmyndigheter i enlighet med af Collegium fastställda formulairer upprättade och insände förteckningar på antalet år 1850 af handverkare i städerna och köpingarne samt handverkare och gerningsmän på landet jemte deras gesäller, lärlingar och öfrige arbetare äfvensom å den bevillning till Eders Kongl. Majt och Kronan, som berörde år blifvit omförmälde idkare i och för deras rörelse påförd.

De sammandrag af nämnde förteckningar, som härjemte under Lit. C. D. E. i underdånighet bifogas, utvisa, att, år 1850, antalet af handverksmästare i städerna och köpingarne samt qvinnor, som derstädes drifva handverks-verkstäder utgjort 7,685, af deras gesäller 6,865, af lärlingar 8,753 samt af andre vid handverken skattskrifne arbetare 1,712, eller sammanräknadt 25,015; att män och qvinnor, som på landet drifva handverksverkstäder, uppgått till ett antal af 4,659, samt deras gesäller till 323, lärlingar till 528 och andre arbetare till 382, eller tillhopa 2,892; att antalet af de utaf socknarne särskildt antagne handverkare å landet eller s. k. gerningsmän är upptaget till 10,205 och af deras biträden eller arbetare till 5,697 eller tillhopa 15,902, samt att den i och för handverksrörelsen uppförde bevillning under nu ifrå-gavarande år utgjort: för handverkarne i städerna och köpingarne, 82,541 R.dr, för dem, som å landet drifva handverks-verkstäder, 2,992 och för gerningsmännen 12,389 R.dr.

Om dessa uppgifter jemföras med de i nämnde afeende för år 1849 meddelte, så befinnes, att sistlidet år antalet ökats, af mästare och handverksidkande qvinnor i städerna och köpingarne med 114, af gesäller med 170; af lärlingar med 385 och af andre arbetare med 116; att antalet af män och qvinnor som på landet drifva handverks-verkstäder ökats med 272, af deras gesäller med 24 och af andre arbetare med 147. hvaremot antalet af lärlingar minskats med 28; att antalet af s. k. gerningsmän å landet samt de hos dem anstälde biträden eller arbetare minskats, af de förre med 148 och af de sednare med 229, samt att den bevillning, som blifvit ofvanomförmälde idkare för deras rörelse år 1850 påförd, understigit den för år 1849: för handverkarne i Städerna och Köpingarne med 1,230 R.dr, men deremot öfverstigit den för enahanda slags idkare å landet med 344 R.dr, och för gerningsmän med 122 R.dr.

Slöjdevaror, i Tulltaxan ej specificerade, utfördes sistlidet år för ett värde af 2,361 R:dr 16 sk., hvilket med 1,833 R:dr 16 sk. öfverskjuter värdet af exporten utaf dylika varor år 1849.

Collegium framhärdar med djupaste vördnad,

Stormächtigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjenare,

C. D. SKOGMAN.

J. N. BORELIUS.

Stockholm den 2 December 1851.

L. S.

C. F. Ström.

Lit. A.

J e m f ö r e l s e - S a m m a n d r a g
för åren 1840, 1849 och 1850.

General-Sammandrag öfver de vid Fabrikerne och tillverkningsvärde

	År 1840.			
	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverk- ningsvärde.
Bomulls- och Linne-Fabriker	43	855	1,088	450,838
Klädes-Fabriker	116	575	3,476	3,991,048
Siden- d:o	15	426	634	569,351
Band- d:o	12	77	111	48,614
Mekaniska Bomulls-Spinnerier	8	—	899	981,519
Segelduks-Fabriker	11	240	576	250,102
Strump- d:o	23	112	151	34,147
Sockerbruk	24	—	437	2,670,002
Tobaks-Fabriker	84	—	836	1,059,701
Pappersbruk	89	—	1,240	790,663
Läder-Fabriker	274	—	692	560,129
Färgerier	321	—	946	404,436
Kattuns-Tryckerier	12	—	132	76,203
Glasbruk	14	—	658	370,553
Porcellainsbruk	2	—	475	218,775
Stenkärils- och Kakelugns-Fabriker	32	—	119	31,413
Oljeslagerier	48	—	94	140,299
Porterbryggerier	1	—	100	157,042
Vaxljus-Fabriker	8	—	23	39,852
Stearinljus- d:o	—	—	—	—
Såpsjuderier	16	—	27	99,633
Repslagerier	28	—	114	111,835
Ur-Fabriker	155	—	251	38,646
Kort- d:o	7	—	53	10,923
Tapetmålerier och Tapet-Fabriker	39	—	97	18,309
Kemiska tillverkningar af Färger och Syror	15	—	35	28,238
Fullfärdiga Åkdons-Fabriker	13	—	60	12,005
Kemiska Elddons- d:o	—	—	—	—
Mekaniska Verkstäder *	18	—	390	186,708
Mekaniska Lin-Spinnerier	—	—	—	—
Diverse mindre Fabriker	748	23	1,696	566,927
Summa	2,176	2,308	15,410	13,917,911

* Härförutan Motala Mekaniska Verkstad

215,140

Manufakturerna befintliga Stolar och Arbetare samt för nedanskrifna år.

År 1849.				År 1850.			
Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.
26	927	1,084	611,017	29	720	988	597,702
145	934	4,565	6,522,754	160	1,015	4,932	6,917,857
17	610	903	982,045	18	593	845	968,103
10	74	100	48,878	10	74	101	50,507
12	—	2,125	2,921,046	12	—	2,131	3,199,900
13	205	1,278	360,441	15	243	1,256	404,106
21	206	313	75,192	22	240	373	86,808
21	—	593	4,379,857	19	—	613	4,624,601
90	—	1,231	1,446,817	86	—	1,215	1,420,320
91	—	1,179	804,818	92	—	1,171	763,866
521	—	1,641	1,040,703	548	—	1,717	1,069,701
422	—	1,596	656,457	426	—	1,612	657,452
18	—	137	79,668	17	—	121	89,221
14	—	617	614,241	16	—	795	674,958
2	—	569	281,521	2	—	618	305,000
44	—	263	100,126	44	—	305	116,478
61	—	203	465,893	60	—	230	506,832
1	—	119	103,017	1	—	126	127,950
2	—	9	12,657	2	—	8	16,839
2	—	56	34,117	3	—	46	22,050
13	—	78	156,761	13	—	49	136,817
22	—	168	116,911	24	—	170	98,302
135	—	300	35,764	135	—	292	34,643
11	—	85	52,131	11	—	81	33,221
12	—	72	44,373	10	—	113	53,627
23	—	77	49,460	21	—	72	43,305
13	—	98	53,383	16	—	106	64,770
7	—	284	41,367	6	—	287	61,622
20	—	691	367,697	21	—	809	454,810
1	—	41	10,444	1	—	90	49,265
677	20	2,112	630,192	673	19	2,155	637,361
2,467	2,976	22,587	23,099,748	2,513	2,904	23,427	24,287,994
			369,160				439,688

**Vid nedanskrifne Fabriker har under loppet af åren 1840, 1849
och 1850 blifvit tillverkadt, nemligen:**

	År 1840.	År 1849.	År 1850.
<i>Bomulls- och Linne-Väfnads-Fabriker.</i>			
Bomullslärf, Cambrick, Shirting, Calicot, Gingang och andra Bomullstyger alnar	1,263,929	2,013,246	2,074,334
Dukar stycken	144,477	53,791	33,656
Diverse Bomulls- och Linne-Väfnader alnar	32,893	272,502	244,133
d:o d:o d:o stycken	1,510	36,158	48,043
<i>Klädes-Fabriker.</i>			
Fint Kläde alnar	307,428	330,740	337,877
Medelfint d:o d:o	211,348	308,941	309,998
Groft d:o d:o	119,289	309,946	366,032
Diverse Väfnader d:o	87,261	314,469	364,250
d:o d:o stycken	3,161	11,524	9,854
<i>Stofts-Fabriker.</i>			
Flanell, hel- och halfylle alnar	17,754	11,026	11,325
Flaggduk d:o	40,275	40,098	37,173
Mattväfnad d:o	2,777	108	972
Diverse Väfnader d:o	994		
Shawlar stycken		202	162
<i>Siden-Fabriker.</i>			
Taft alnar	31,944	32,744	33,578
Sattin d:o	24,640	27,128	24,449
Flor d:o	4,558	2,260	1,984
Dukar stycken	122,183	231,145	222,877
Diverse Väfnader alnar	87,683	127,564	156,833
d:o d:o stycken	3,237	1,468	168

	År 1840.	År 1849.	År 1850.
<i>Band-Fabriker.</i>			
Sidenband stycken	30,204	24,921	26,420
d:o alnar	1,258	7,010	9,124
Bomullsband stycken	11,474	45,262	46,025
d:o alnar	—	1,000	1,000
Ylleband d:o	—	9,000	12,000
d:o stycken	149	—	—
Diverve d:o	3,600	—	—
Snören d:o	—	109	146
d:o alnar	—	13,000	19,500
<i>Mekaniska Bomulls-Spinnerier.</i>			
Bomullsgarn skålpund	1,407,268	6,050,803	5,734,332
<i>Segelduks-Fabriker.</i>			
Segel- och Tältduk alnar	437,650	565,861	751,414
Buldan och Pressenningsduk . . . d:o	107	50,283	73,145
<i>Socker-Bruk.</i>			
Kanarie- och Raffinad-Socker . . . skålpund	5,196,834	6,647,821	7,624,227
Melis-Socker d:o	1,420,031	3,104,364	2,523,054
Lump- och Puder-Socker m. m. . . d:o	792,255	971,722	1,076,778
Kandi-Socker d:o	66,844	58,843	87,908
Kak-Socker d:o	668,877	2,224,961	2,182,045
Kandi-, Mellan- och Brun Sirup . . d:o	3,452,511	4,897,201	6,171,956
<i>Tobaks-Fabriker.</i>			
Kardus-Tobak skålpund	868,238	754,392	749,835
Bref- och Lös-Tobak samt Cigarrer . d:o	25,853	188,591	161,474
Rull- och Präss-Tobak samt Pickanell d:o	667,303	832,454	834,615
Snus d:o	2,105,949	2,467,850	2,568,960

	År 1840.	År 1849.	År 1850.
Pappers-Bruk.			
Regal-, Imperial- och Median-Papper . ris	845	789	4,433
Post-Papper d:o	8,723	3,258	12,490
Skrif- och Concept-Papper . . . d:o	112,018	84,428	46,941
Tryck-Papper d:o	43,597	40,427	31,719
Kardus-Papper d:o	9,123	14,347	20,156
Makulatur- och Grå-Papper . . . d:o	39,797	62,044	62,805
Socker-Papper d:o	1,089	2,136	4,983
Diverse sortar Papper d:o	9,415	16,452	44,318
d:o d:o d:o lispund	14,500	14,206	13,512
d:o d:o d:o stycken	1,753,488	5,025,183	6,184,427
d:o d:o d:o rullar	486	4,163	1,096
d:o d:o d:o bundtar	—	1,640	1,106
Kattuns-Tryckerier.			
Kattun- och Meubel-Tyg alnar	58,004	151,967	85,884
Shawlar och Dukar stycken	109,855	157,808	198,016
Diverse tryckta Tyger alnar	4,928	5,720	26,016
d:o d:o d:o stycken	288	—	—
Olje-Slagerier.			
Kummin-Olja kannor	85	—	4
Lin- d:o d:o	61,264	190,655	187,454
Rof- d:o d:o	35,140	144,825	165,708
Oljekakor skeppund	2,180	8,915	8,967
Linfrösmjöl tunnor	—	120	130
Såp-Sjuderier.			
Såpa fjerdingar	14,825	22,100	19,895
Saffians-Fabriker.			
Saffians-Skinn stycken	8,043	13,221	13,067

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statitiska Contor d. 14 November 1851.

A. J. Lönnerberg.

Litt. B.

Förteckning

å de **Patenter**, som blifvit af **Kongl. Maj:ts och Rikets**
Commerce-Collegium utfärdade år **1850**,

för

- KINDGREN**, **CLAES J.**, Byggmästare, den 15 Januari, under 5 år, å en inrättning för mjölkvarnstenars afsvälning;
- MARTIN**, **C.**, Fransk Ingenieur, den 23 Januari, under 10 år, å ett sätt att bereda åtskilliga slags färger;
- ERSKINE**, **JOR D.**, Grosshandlare, den 2 Februari, under 8 år, å en uppfinning att, medelst strömmar af upphettad luft, torka och härda trä och andra ämnen m. m.;
- GUSTAFSSON**, **J. C. C.**, Skomakaremästare, den 5 Februari, under 7 år, å en machin för klippning af skostift;
- UTTER**, **C. F.**, Sergeant, den 5 Februari, under 6 år, å en så kallad walsmangelmachin;
- DAHLBOM**, **JOR P. A.**, den 5 Februari, under 5 år, å en watercloset af förbättrad construction;
- MARSTRÖM**, **C. A.**, Bruksförvaltare, den 5 Februari, under 8 år, å en uppfinning att vid spik- och manufactur-smide begagna ett af Engelska stenkol, sågspån och vatten beredt surrogat för träkol;
- DE FLON**, **C. G.**, Garfveri-idkare, den 8 Mars, under 5 år, å ett sätt att tillverka lim;
- JACOBSSON** **L. A.**, Handlande, den 11 Mars, under 5 år, å ett sätt att bereda tvål;
- LEHRKIND**, **GUSTAF**, Preusisk undersåte, den 19 Mars, under 10 år, å en method att tillverka stål;
- BERGMAN**, **P. C.**, Fabriksbokhållare, den 19 Mars, under 8 år, å en spol- och bobin-machin;
- CARLSOND**, **O. E.**, Mekanikus, den 3 April, under 8 år, å förbättrade constructioner af ångmachiner och propeller;
- HELANDER**, **C. V.**, Handlande, den 12 April, under 6 år, å ett sätt att tillverka talgljus med flätade och preparerade veckar:

- HELANDER, C. V., Handlande, den 12 April, under 6 år, å ett sätt att tillverka ljus af olika ämnen;
- ERIKSSON, SVEN, Fabriksidkare, den 17 April, under 7 år, å förbättringar af så kallade Fustian Looms;
- NOIRSAIN, JULES, Belgisk Civil-Ingenieur, den 19 April, under 8 år, å en s. k. generator af ny construction för ångmaskiner,
- GIBSON, WILLM & söner, den 24 April, under 8 år, å ett vattenhjul af förbättrad construction;
- PETERSÉN, J. B., den 24 April, under 8 år, å en svarf af ny construction;
- KINDGREN, C. J., Byggmästare, den 30 April, under 6 år, å ett förbättradt sätt att skala och rensa säd innan den förmales;
- HYLTÉN-CAVALLIUS, CARL, Apothekare, den 30 April, under 10 år, å ett sätt för garfning och färgning af hudar och skinn;
- ÅKERBERG, GUSTAF, Byggmästare, den 10 Maj, under 6 år, å ett sätt att förekomma qvarnars s. k. degning och afdamning;
- FORSSBERG, EMELIE CHRISTINE, den 13 Maj, under 6 år, å en uppfinning att på s. k. circular mekanisk tricot-stol tillverka stickade arbeten, kläden m. m.;
- NORRIE, CHARLES, den 13 Maj, under 5 år, å ett förbättradt sätt att uti formar tillverka pressade hornknappar;
- JENSEN, C. A., den 24 Maj, under 8 år, å en förbättrad construction af machin-sågar;
- HALE LEWIN & J. VON KOCK, den 31 Maj, under 5 år, å en method att kröka och vaxa stöfvelskaft och recepter;
- KEILLER, ALEX., Civil-Ingenieur, den 31 Maj, under 5 år, å en upphalningsbädd för fartyg;
- CARLSTÉN, C. J., Kopparslagare, den 26 Juni, under 8 år, å en uppfinning af pannor för klarning af s. k. förbränna samt distillering af bränvin;
- HJELM, A. F., Bruksbokhållare, den 26 Juni, under 5 år, å ett sätt att medelst machin-hammare förfärdiga skålar och fördjupade kärl af metall-bleck;
- WELANDER, G. & KELLNER C., den 5 Juli, under 8 år, å en machin för valkning af ylle-väfnader;
- ROTHSTEIN, R., von, den 9 Juli, under 7 år, å ett förbättradt sätt att genom maskineri behandla, spinna och slå garn och tågvirke af hampa;

- GIBSON, LEOPOLD, & Co, Handelsbolag, den 9 Juli, under 5 år, å ett sätt att tillverka tåg och segelgarn;
- SUNDELIN, G. M., Handelsbokhållare, den 9 Juli, under 5 år, å ett sätt att, medelst ång- eller vatten-kraft, på en och samma gång förbereda, spinna samt slå alla sorter tågvirke af hampa;
- NORDSTRÖM, E. H., den 16 Juli, under 8 år, å en apparat för mäs-kberedning;
- WIGERT, ARTHUR, Landtbrukare, den 19 Juli, under 5 år, å ett sätt att tillverka tegel uti ugnar af ny construction;
- GEGERFELT, TH. VON och RYDEBERG, OLOF, den 26 Juli, under 8 år, å en method att tillverka tegel;
- STAVENOW, D., Musikalisk Instrumentmakare från Lybeck, den 26 Juli, under 8 år, å fortepianos af ny construction;
- HUYTTENS, V. F. L., Belgisk undersåte, den 30 Juli, under 5 år, å ett sätt att bereda hudar och skinn;
- MILLER, JAMES, Engelsk undersåte, den 7 Augusti, under 8 år, på redskaper och sätt för tillverkning af vät-gas och koloxid-gas m. m.;
- MUNKTELL, THEOPHRON, Directeur, den 7 Augusti, under 8 år, å en förbättrad construction af hästvandring för drifvande af tröskverk, m. m.;
- HEURLIN, S., Grosshandlande, den 14 Augusti, under 8 år, å en machin för glättning af spelkort m. m.,
- FOLCKER, GUST. G., Silkesfärgare, den 17 Augusti, under 6 år, å torknings- och glans-machiner för silke m. m.;
- FOLCKER, GUST. G., Silkesfärgare, den 17 Augusti, under 6 år, å en apparat för räsilkes utkokning och rening;
- SÖDERBERG, A. F., Blekslagaremästare, den 24 Augusti, under 7 år, å tillverkning af s. k. jernplåt-spislar;
- ARNBERG, J. A., Fabriksidkare, den 29 Augusti, under 5 år, å en plys-machin af förbättrad construction;
- DROINET, F., Ingenieur, den 2 September, under 5 år, å ett sätt att rena saltartadt och osundt vatten, i synnerhet hafsvatten;

- ROSEN, C. G., Justitiarie, den 11 September, under 8 år, å flyttbara sågverk för djur-kraft;
- BRADFORD & MORNIS, i Newyork, den 11 September, under 8 år, å förbättrade maskiner för krossning och sortering af fasta kroppar eller ämnen och deras särskiljande;
- KEILLER, ALEX., Civil-Ingenieur, den 13 September, under 5 år, å en ror-inrättning;
- MARTIN, C., Fransk Ingenieur, den 13 September, under 9 år, å ett förbättrat sätt att bereda zink-hvitt;
- WILLERDING, EDWIN, Grosshandlande, den 13 September, under 5 år, å en apparat att medelst rotation rena och torka så väl flytande som fasta ämnen, m. m.;
- GIBSON JOR, W., Fabriksidkare, den 13 September, under 5 år, å ett sätt att använda ånga först såsom högtryck och derefter såsom lågtryck;
- MATSSON & BRAUNE, Handelsbolag, den 13 September, under 5 år, å en apparat att begagnas vid socker-raffinering;
- HALLSTRÖM, O. G., Civil-Ingenieur, den 17 September, under 8 år, å en maskin för tillverkning af murtegel;
- TOUTIN, ELOF, den 25 September, under 5 år, å en uppfinning att, medelst tillhjälp af atmosferisk luft samt en särskild apparat, bereda smör af mjölk och grädda;
- MONTÉN, LARS, Grosshandlande, den 26 September, under 6 år, å uppgifne sätt att rena talg och andra fett-sorter samt oljor;
- BURNET, J. G. L., Fransk Handlande, den 30 September, under 5 år, å en uppfinning att rena vatten för vissa bestämda ändamål;
- COOPER, ALFRED, Engelsk undersåte, den 30 September, under 5 år, å ett sätt att använda ångkraft eller annan kraft på locomotivers drifhjul, äfvensom på skofvelhjul;
- WENSTRÖM, W., Mekanikus, den 14 October, under 5 år, å ett sätt att använda en metall-blandning, benämnd "Babbitts' metal";
- NYBLAUS, C. G., Apothekare, den 14 October, under 6 år, å ett sätt att bereda kolsyrehaltiga mineral-vatten, m. m.;
- ÅKERMAN, JOACHIM, Professor, m. m., den 15 October, under 10 år, å ett nytt sätt att rena vissa malmer;

- KEILLER, ALEX.**, Civil-Ingenieur, den 18 October, under 5 år, å machinerier och hjul med rörliga skoflar för ångfartyg;
- LUNDGREN, C. L.**, Coopværdie Capitaine, den 2 November, under 5 år, å ett slags handqvarnar för rifning af blyhvitt, och målarefärger i allmänhet;
- VEGESACH, EUGENE, VON, Friherre, Capitaine**, den 2 November, under 8 år, å en ljusstöpnings-attiralj;
- VIANDEN, PEHR JOSEPH**, Fabriksidkare, den 2 November, under 5 år, å en method att af lera förfärdiga sockertoppsförmar;
- SEJMER, J. A.**, Bleckslagaremästare, den 5 December, under 5 år, å en portativ ångkocknings-mat-inrättning;
- SCHEUTZ, GEORG**, Auditeur, den 6 December, under 5 år, å en method att bränna tak- och murtegel m. m.;
- DYHR, M.**, Apothekare, den 28 December, under 6 år, å ett sätt att bereda gelatin af renhorn medelst ånga.

Lit. C.

**Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne
Förteckningar öfver Handtverkare med deras Gesäller, Lär-
lingar och andre Arbetare år 1850.**

<i>I Städerne:</i>	Män- ner.	Qvin- nor.	Gesäl- ler.	Lär- lingar.	Andre arbetare.
Alingsås	41	6	28	40	23
Arboga	48	3	29	45	5
Askersund	31	4	46	45	—
Borås	51	17	62	35	3
Calmar	92	8	85	173	3
Carlshamn	99	8	58	144	15
Carlskrona	188	16	124	244	6
Carlstad	117	10	78	78	3
Christianstad	132	5	181	220	7
Christinehamn	59	3	43	64	2
Cimbritshamn	32	5	25	49	—
Eksjö	62	7	32	63	—
Engelholm	58	5	33	48	—
Enköping	57	4	31	43	—
Eskilstuna	217	21	316	530	113
Fahlun	63	4	65	40	3
Falkenberg	31	7	16	10	3
Falköping	6	1	6	4	—
Gefle	134	21	130	176	18
Grenna	21	5	6	20	10
Transport	1,539	154	1,354	2,002	214

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Läringar.	Andre arbetare.
Transport	4,539	154	4,354	2,002	214
Göteborg	251	21	507	456	86
Halmstad	82	2	62	77	2
Hedemora	36	6	31	29	12
Helsingborg	97	8	111	171	2
Hernösand	51	5	43	44	4
Hjo	30	2	21	44	1
Hudiksvall	55	8	36	23	1
Jönköping	111	11	85	171	21
Kongelf	22	—	9	7	—
Kongsbacka	19	2	9	9	8
Köping	49	2	33	43	4
Laholm	37	4	18	14	—
Landskrona	80	4	62	90	—
Lidköping	86	5	51	85	7
Lindesberg	17	—	11	3	—
Linköping	124	5	113	167	9
Luleå	36	—	6	11	5
Lund	152	7	196	232	8
Malmö	227	13	376	353	63
Mariefred	25	2	17	31	—
Mariestad	47	3	54	46	6
Marstrand	11	2	7	5	2
Nora	23	3	16	12	3
Norrköping	222	49	321	389	133
Norrtelje	59	6	16	20	2
Transport	3,488	324	3,575	4,534	593

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Lärningar.	Andre arbetare.
Transport	3,488	324	3,575	4,534	593
Nyköping	90	20	53	77	13
Philipstad	25	—	11	21	24
Piteå	41	2	12	22	—
Sala	41	2	16	18	—
Sigtuna	12	—	5	6	2
Skånör	2	—	—	1	1
Skara	39	5	9	11	—
Skenninge	39	15	15	30	19
Sköfde	16	4	14	17	—
Stockholm	1,386	104	1,990	2,424	913
Strengnäs	30	2	25	34	—
Strömstad	25	—	13	13	3
Sundsvall	80	15	52	43	—
Säther	23	3	11	12	3
Söderhamn	63	4	35	46	1
Söderköping	48	—	18	12	8
Södertelje	24	3	12	15	1
Sölvitsborg	48	—	27	49	5
Thorshälla	20	—	14	22	—
Trosa	21	—	4	9	—
Uddevalla	61	9	61	63	5
Ulricehamn	29	1	6	11	8
Umeå	39	—	2	24	—
Upsala	145	24	164	209	7
Wadstena	54	1	33	43	10
Transport	5,889	538	6,177	7,766	1,616

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre arbetare.
Transport	5,889	538	6,177	7,766	1,616
Warberg	48	3	44	39	8
Waxholm	32	—	16	—	9
Wenersborg	74	5	59	66	4
Westervik	72	4	57	72	6
Westerås	63	—	74	113	—
Wexjö	83	6	45	105	4
Wimmerby	50	2	41	41	8
Wisby	95	15	53	115	—
Ystad	110	7	91	113	—
Åmål	44	3	23	42	6
Örebro	93	12	91	147	15
Öregrund	41	—	3	4	—
Östhammar	25	4	13	12	5
Summa	6,689	599	6,757	8,572	1,675

<i>Städer som lyda under Landsrätt:</i>	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Lärtingar.	Andre arbetare.
Borgholm	8	2	2	3	—
Haparanda	15	—	1	8	—
Skellefteå	9	—	2	5	—
Östersund	48	1	15	—	—
Summa	80	3	20	16	—
<i>Köpingar:</i>					
Arvika	48	4	11	30	10
Båstad	19	1	7	9	—
Christianopel	1	—	—	—	—
Döderhultsvik	15	—	13	24	2
Figeholm	2	—	—	—	—
Gamleby	1	—	—	2	—
Ljungby	12	—	8	9	1
Lysekihl	6	—	—	—	—
Malmköping	24	1	6	18	2
Motala	35	3	12	24	10
Mönsterås	4	—	3	5	1
Mörbylånga	6	—	—	—	—
Pataholm	2	1	—	—	2
Ronneby	31	3	—	—	—
Trelleborg	72	4	25	42	9
Waldemarsvik	3	1	2	1	—
Örnsköldsvik	8	7	1	—	—
Summa	289	25	88	165	37

	Handverkare.					Gerningsmän.	
	Männer.	Qvinnor.	Antagne arbetare.			Mästare.	Arbetare.
			Gesäller.	Lärlingar.	Andre arbetare.		
<i>På Landet:</i>							
Blekinge Län	3	—	4	5	—	262	229
Calmar dito	20	—	14	18	3	706	414
Christianstads dito	272	8	52	155	5	841	822
Elfsborgs dito	14	—	6	6	2	311	24
Gefleborgs dito	18	—	7	5	—	531	167
Gottlands dito	3	—	—	—	—	258	155
Göteborgs och Bohus dito . .	14	—	8	13	—	304	68
Hallands dito	23	—	—	2	14	449	151
Jemtlands dito	6	—	—	—	1	114	20
Jönköpings dito	33	—	9	20	—	229	324
Kopparbergs dito	14	—	1	1	1	162	44
Kronobergs dito	15	1	5	4	—	297	255
Malmöhus dito	439	3	164	182	71	1,548	1,084
Norrbottnens dito	3	—	1	—	—	37	4
Skaraborgs dito	13	—	4	19	3	300	77
Stockholms dito	16	—	13	11	16	678	206
Södermanlands dito	185	3	9	39	35	389	150
Upsala dito	2	—	—	—	—	511	295
Wermlands dito	95	3	14	10	34	151	71
Westerbottens dito	6	—	—	—	—	76	6
Westernorrlands dito	1	—	—	—	—	451	90
Westmanlands dito	66	—	—	17	—	396	202
Örebro dito	163	—	5	5	66	350	210
Östergöthlands dito	217	—	10	16	131	854	629
Summa	1,641	18	323	528	382	10,205	5,697

Litt. D.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade år 1850.

<i>I Städerna:</i>	Fabrikanter och Manufakturister.		Handverkare.	
Alingsås	46	—	255	—
Arboga	335	—	218	—
Askersund	42	—	134	—
Borås	285	8	420	24
Calmar	219	16	640	24
Carlshamn	202	—	572	—
Carlskrona	201	—	1,017	—
Carlstad	109	—	578	—
Christianstad	227	—	1,745	—
Christinehamn	24	—	180	24
Cimbritshamn	64	—	192	—
Eksjö	49	—	171	24
Engelholm	79	—	220	—
Enköping	29	—	274	—
Eskilstuna	119	—	1,321	—
Fahlun	101	—	452	—
Falkenberg	23	24	118	—
Falköping	46	—	38	—
Gefle	579	—	1,245	—
Transport	2,780	—	9,792	—

	Fabrikanter och Manufak- turister.			Handverkare.		
Transport	2,780	—	—	9,792	—	—
Grenna	24	—	—	89	24	—
Göteborg	6,249	24	—	5,054	40	—
Halmstad	198	24	—	500	—	—
Hedemora	65	—	—	177	—	—
Helsingborg	129	—	—	451	16	—
Hernösand	64	—	—	257	—	—
Hjo	82	—	—	155	—	—
Hudiksvall	61	—	—	206	—	—
Jönköping	300	—	—	800	—	—
Kongelf	27	—	—	65	—	—
Kongsbacka	30	—	—	94	—	—
Köping	43	—	—	203	—	—
Laholm	25	—	—	106	—	—
Landskrona	118	—	—	458	—	—
Lidköping	36	32	—	377	—	—
Lindesberg	20	—	—	75	24	—
Linköping	179	—	—	1,031	—	—
Luleå	39	24	—	154	16	—
Lund	239	—	—	841	—	—
Malmö	802	—	—	1,651	8	—
Mariefred	32	—	—	101	—	—
Mariestad	96	—	—	389	—	—
Marstrand	—	—	—	35	32	—
Nora	15	—	—	104	—	—
Norrköping	5,983	24	—	3,224	—	—
Transport	17,638	32	—	26,392	16	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	17,638	32	—	26,392	16	—
Norrteje	86	—	—	192	—	—
Nyköping	342	—	—	768	—	—
Philipstad	—	—	—	131	—	—
Piteå	28	—	—	160	—	—
Sala	131	—	—	156	—	—
Sigtuna	4	—	—	40	—	—
Skanör	—	—	—	6	—	—
Skara	4	—	—	139	24	—
Skenninge	18	—	—	253	—	—
Sköfde	—	—	—	62	24	—
Stockholm	11,514	24	—	45,038	13	—
Strengnäs	31	—	—	140	—	—
Strömstad	18	—	—	59	32	—
Sundsvall	85	—	—	470	—	—
Säther	15	32	—	99	24	—
Söderhamn	54	—	—	215	24	—
Söderköping	62	—	—	126	—	—
Södertelje	86	—	—	108	—	—
Sölvesborg	20	—	—	169	—	—
Thorshälla	69	—	—	72	—	—
Trosa	9	—	—	42	—	—
Uddevalla	331	—	—	487	—	—
Ulricehamn	110	—	—	113	—	—
Umeå	66	—	—	159	—	—
Upsala	234	—	—	1,290	—	—
Transport	30,956	40	—	76,889	13	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	30,956	40	—	76,889	13	—
Wadstena	54	—	—	270	—	—
Warberg	74	—	—	239	24	—
Waxholm	—	—	—	146	—	—
Wenersborg	73	—	—	386	—	—
Westervik	109	24	—	288	24	—
Westerås	218	—	—	386	—	—
Wexjö	102	—	—	272	—	—
Wimmerby	10	—	—	132	—	—
Wisby	261	32	—	888	—	—
Ystad	328	—	—	619	—	—
Åmål	77	—	—	165	—	—
Örebro	346	—	—	522	—	—
Öregrund	4	—	—	44	—	—
Östhammar	24	—	—	119	—	—
Summa	32,638	—	—	81,366	13	—
<i>Under landsrätt lydande Städer:</i>						
Borgholm	26	—	—	20	—	—
Haparanda	22	—	—	59	—	—
Skellefteå	—	—	—	4	—	—
Östersund	—	—	—	140	18	8
Summa	48	—	—	223	18	8

<i>Köpingar:</i>	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Arvika	—	—	—	124	32	—
Bergqvara	18	—	—	—	—	—
Båstad	40	—	—	80	—	—
Christianopel	3	—	—	3	—	—
Döderhultsvik	53	—	—	68	—	—
Figeholm	7	—	—	6	—	—
Gamleby	—	—	—	5	—	—
Ljungby	9	—	—	22	—	—
Lysekihl	2	—	—	8	—	—
Malmköping	39	—	—	83	—	—
Motala	13	—	—	119	—	—
Mönsterås	26	—	—	32	—	—
Mörbylånga	—	—	—	5	24	—
Pataholm	24	—	—	2	—	—
Påskalavik	—	—	—	—	—	—
Ronneby	39	—	—	153	—	—
Trelleborg	48	—	—	208	24	—
Waldemarsvik	24	—	—	29	16	—
Örnsköldsvik	4	—	—	6	—	—
Summa	346	—	—	952	—	—

Litt. E.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevillning, hvartill Fabrikanter, Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet blifvit taxerade år 1850.

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.			Gerningsmän.		
Blekinge Län	4,128	—	—	2	—	—	326	—	—
Calmar dito	515	—	—	25	24	—	928	—	—
Christianstads dito	332	—	—	522	24	—	1,456	—	—
Elfsborgs dito	4,181	—	—	55	—	—	344	16	—
Gefleborgs dito	415	—	—	50	—	—	552	24	—
Gottlands dito	44	40	—	2	—	—	280	—	—
Göteborgs och Bohus dito	4,279	—	—	103	—	—	444	16	—
Hallands dito	676	—	—	35	—	—	473	—	—
Jemtlands dito	44	8	—	10	—	—	118	16	—
Jönköpings dito	330	24	—	57	24	—	267	—	—
Kopparbergs dito	372	—	—	21	—	—	172	—	—
Kronobergs dito	540	—	—	27	24	—	340	—	—
Malmöhus dito	268	—	—	927	—	—	2,179	—	—
Norrbottnens dito	85	—	—	7	—	—	51	—	—
Skaraborgs dito	572	24	—	35	—	—	340	24	—
Stockholms dito	423	32	—	66	—	—	703	—	—
Södermanlands dito	549	—	—	215	—	—	406	—	—
Upsala dito	18	—	—	2	24	—	539	24	—
Wermlands dito	362	—	—	223	8	—	119	—	—
Westerbottnens dito	141	—	—	6	—	—	78	16	—
Westernorrlands dito	334	32	—	2	—	—	456	—	—
Westmanlands dito	68	—	—	70	—	—	435	24	—
Örebro dito	105	—	—	215	32	—	452	—	—
Östergöthlands dito	690	—	—	312	—	—	958	—	—
Summa	43,411	16	—	2,992	16	—	12,389	16	—

STOCKHOLM, 1852.

P. A. NORSTEDT & SÖNER, *Kongl. Boktryckare.*
